

בס"ד
ישיבת רבנו יצחק אלחנן--ירושלים עיה"ק

מוקצה#5

בענין מוקצה מחמת גופו#1

משנה דף קכד: "כל הכלים" עד גמ' ריש קכה. "אמר בר המדורי"
טור בית יוסף שולחן ערוך ומשנה ברורה שח:ו-יט

הגדרת דברים שאין להם דין כלי--ש'ע סעיפים ז-ח, מ'ב (לד) ומ'ש בסוף בשם המור וקציעה משמע שגם דעתו כהערוך
השלח בענין lamp.

שברי כלים הראויים למלאכה-ש'ע שח:ו-ז, מ'ב (כט),
גדר דין כלי שזרק--ש'ע סע' ז', באור הלכה ד'ה ואם זרקה, ש'ע סע' יב ומ'ב (נא)
כלים חד פעמיים שזרקו לפני שבת ושזרקו בשבת-חוט שני נא:א, דרשו 45-46, שבות יצחק ד:ב
שקיות ריקות--שמירת שבת כה' ח'ג פ'ט הע' יא, הל' שבת בשבת ח'ב עמ' רכז הע' 74
מאכל שזרק--שמירת שבת כה' כ: (צא)

מוקצה מחמת חסרון כיס שנשבר ונפק'מ למי ששינה דעתו בכלי העומד לסחורה--מגן אברהם (יט), מ'ב (לה),
תהלה לדוד שח:ט ע"פ המג"א הנ"ל דין מוקצה מחמת חסרון כיס תלוי בבין השמשות ונפק'מ דבר שלא היה מיועד לסחורה בבה"ש,
רעק'א (מג"א יט) חולק על המג"א שאין דין מיגו דאתקצאי במוקצה מ'כ שאינו מוקצה בחפצה כמו כלי שבור שמירת שבת כה' כ: (עח)
מקיל אפי' דבר שהיה עומד לסחורה בבה"ש כנראה דלא כתהלה לדוד.

סעיף יג--גדר חזיין לעניים היום--שבט הלוי ה:מ-ב.

כפתור--שמירת שבת כה' טו:סח, ביצחק יקרא עמ' קו, אגרות משה ה:כב-כ

שעון שעומד ללכת--קצות השלחן ס' קח, בדי השלחן ג'

(עוד גזירות של טלטול כדי שלא יבוא למלאכה--רמ"א (טז), ש'ע יט-כ
סעיף טז-כלים מקולקלים--דרשו 94)

הלכות שבת סימן שח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לא]

גם ב'שבת' ה'ר'ב'ים אין שם מקצה עליה⁴⁴.

44) אמנם, כיון שאין החרס ראוי היום למלאכתו אם לא על ידי טלטול האסור, הסתפק החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק טז) שמא דינו ככלי שמלאכתו לאיסור, וכן צידד השפ"א (שבת קכד, ב) מסביר, אלא שכתב שמשמעות הפוסקים היא שמוותר לטלטלו לגמרי. והגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ל) כתב, שיתכן שדינו ככלי שמלאכתו להיתר, שהרי החרס מצד עצמו אינו מיועד למלאכת איסור, ואילו היה נמצא בחצר היה מותר לטלטלו.

[משנ"ב ס"ק לב]

ד'אם ז'ר'ק'ה ב'שבת' ש'ר'י ל'ט'ל'ט'ל'ה⁴⁵ א'פ'לו כ'ש'נ'ש'פ'ר'ה מ'ק'ע'וד י'ום⁴⁶.

45) וכן כלים חד פעמיים משומשים, ובקבוקים ריקים שזרקם לאשפה בשבת, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פני"א סוף ס"ק א) שאינם מוקצה. והוסיף (שם עמ' קי), שהוא הדין בנייר המשמש לקינוח וראוי עדיין לשימוש, שאם זרקו לאשפה בשבת אינו מוקצה. מאידך, הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב כד אות ז) כתב שנחשבים הם מוקצה גם אם בשבת עצמה העמידם לזריקה, וגם בטרם שנוקדו [וראה הערה הבאה]. וקליפות ועצמות שנוקדו לאשפה בשבת, צידד הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ב הע' פח) שנעשו מוקצה גם אם נזרקו במקום שבו מצויים בעלי חיים, מפני שנמאסו בפח, ושוב לא יוציאן.

46) וכן כלים חד פעמיים שהתלכלכו משימוש שהשתמשו בהם מערב שבת, ודעתו לזרוקם לאשפה, דעת הגר"י אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"ב פ"ב הע' זי) שאינם מוקצה, מפני שבשעת הדחק אפשר לרצות ולשוב להשתמש בהם [וראה בהערה הקודמת].

[משנ"ב ס"ק לד]

ו'ט'כ'ל'ה⁴⁷ ו'כו', ש'א'י'נ'ן ע'ו'ד ל'ה'נ'ל'ק'ה כ'ג'ר'ה⁴⁸ ו'כו', מ'ק'ר'י כ'ל'י ש'מ'ל'א'כ'ת'ו ל'א'י'ס'ו'ר⁴⁹ ו'כו', ל'ה'ש'ת'מ'ש ב'ו'ר⁵⁰ ו'כו', א'ס'ו'ר ל'ט'ל'ט'ל'ו⁵¹, ש'א'י'ן ע'ל'יו ש'ם כ'ל'י כ'ל'ל'ה⁵², ד'ל'א ח'ז'י ל'א'כ'י'ל'ה ו'ל'ח'ש'מ'י'ש⁵³.

47) וטבל נחשב כמוקצה, כמבואר במגיד משנה (פ"ד מהל' עירובין ה"ד) המובא במג"א (ס"ק יח).

48) וביאר החזו"א (א"ח סי' מא ס"ק טז), דהיינו כשאינם ראויים להדלקה בלא תיקון.

49) וכן גפרורים, צידד התהלה לדוד (סי' שכב ס"ק ד) שדינם ככלי שמלאכתו לאיסור, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ו תשובה ו) שדינם ככלי שמלאכתו לאיסור, ולפיכך מותר לחצוץ בהם את שינוי אכן, הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פמ"ה ס"ק ה) הסתפק בזה, שמא כיון שאי אפשר לכבותם ולהשתמש בהם פעם נוספת, אין דינם כנר, ואינם נחשבים ככלי [וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שכב ס"ק יג)].

50) אכן, כשביקש נכרי מישראל לתת לו כלי שמלאכתו לאיסור [לצורך שימוש היתר], דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ב הע' כ) שאין זה נחשב כטלטול לצורך גופו, אלא כמטלטל לצורך חול, ואסור ליתנו לו, ודקדק בן ממשמעות לשון המשנ"ב כאן 'שצריך הישראל'. והוסיף, שמי"ם מותר לאשה שקיבלה שבת להושיט לבעלה כלי שמלאכתו לאיסור, וצידד (ח"ג שם), שאפילו אם מטרת בעלה להשתמש בכלי זה למלאכת איסור מותר לה לעשות כן, מפני שהצורך של בעלה נחשב לגביה לצורך גופו. וכמו כן צידד (שם), שמוותר לבן חוץ לארץ להושיט ביום טוב שני כלי שמלאכתו לאיסור לבן ארץ ישראל.

51) ובשעה"צ לעיל (סי' רעט ס"ק ד) סתם שדינו של נר הוא ככלי שמלאכתו לאיסור. והחזו"א כתב (א"ח סי' מד ס"ק יג), שכלי שמלאכתו לאיסור שאין משתמשים בו תשמיש היתר, כגון נר, יש להחמיר ולהחשיבו כמוקצה גמור, וראה שם שנשאר בצ"ע מפני סתימת הפוסקים בזה.

52) ולענין ספרי מסחר וקטלוגים, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה

סי' כב אות יט) שכיון שמיוחדים הם למסחר, מוקצה גמור הם, והם משתמשים בהם בימות חול ככסאות לישיבת ילדים קטנים מוקצה. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (טלטולי שבת עמ' יב) נחשב ככלי שמלאכתו לאיסור, ומוותר לטלטלו לצורך גופו אולם, לגבי עלונים ודפי פרסומת, כתב הגרש"ז אויערבך (שם אות ב) שמוקצה גמור הם, ואין להשתמש בהם אפילו שימוש המותר, שהדרך לזרוקם, אינם נחשבים ככלי.

53) ודברים שאינם נחשבים כלי, כגון סבון ואבקת כביסה, כתב בגמ' אגרות משה (שם אות טו) שדינם כמוקצה מחמת גופו, וכן דעת הגר"י אלישיב (שלמי יהודה פ"ט ס"ק ח) והגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג ס"ק א). והגרש"ז אויערבך כתב (שש"כ ח"ג פ"ב ס"ז), שאף על שצד הדין נראה שדינם כנר, שמוותר לטלטלו לצורך גופו מ"מ לכתחילה יש להחמיר כדעת הגר"מ פיינשטיין, כיון שחמור יותר מנר, שעל כל פנים עומד לכך שיהנו מאורו.

[משנ"ב ס"ק לה]

ש'ר'א'י ל'ה'ת'ח'ב'ר ע'ם ה'פ'ל'י'ה⁵⁴ ו'כו', מ'ק'ל מ'ק'ו'ם כ'י'ו'ן ש'ל'א ה'א'ב'ו ל'א'ס'ו'ר⁵⁵, ד'ק'ט'מ'ן ע'ו'מ'ד'ו'ן ל'ה'ת'ח'ב'ר ע'ם ה'פ'י'ת'ו⁵⁶.

54) וכן כפתור שניתק מהבגד, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ב הע' ז) שאינו מוקצה, שכן לאחר שבת עומד הוא לשוב ולהתחבר והוסיף (שם), שהיתר זה נהג רק בכפתור מיוחד המיועד לבגד שכן כפתור פשוט, שאין מקפידים עליו להחזירו לבגד משום שרבים כמותו, נראה שאינו נחשב כחלק מהבגד, ואסור לטלטלו לדעתו (שם הע' רכב), לכתחילה אין לטלטל את הכפתור שבמצבו זה אינו ראוי לשימוש. מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כב אות כ) כתב שכיון שאין הכפתור עומד לשימוש, הרי הוא מוקצה גמור. ולדעת הגר"י אלישיב (שלמי פ"ג ס"ק יד) יש להחמיר לכתחילה שלא לטלטל כפתור, מאחר תפירה, ואינו כדלת העומדת להחזירה כמות שהיא.

וכלי שהתפרק באופן שצריך אומן כדי לחברו, כתב התוס' (ר"ד קכב, ב) שאסור לטלטלו [וראה פסקי הרי"ד שם], והביארו הגר"י (שלמי יהודה שם ס"ק טו) והגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פני"ד ס"ק א) וכשאין עיקר הכלי קיים, כגון שעון שעמד מלכת וכדו', דעתו אלישיב (שלמי יהודה שם ס"ק יג) שגם אם אין צורך אומן להטלטלו משום מוקצה, מפני שנחשב כשבור לגמרי, ולא הותר לטלטלו כלי שנשברה אלא כשעיקר הכלי קיים, וכן כתבו המנחת שבת (סי' פ"ט ס"ק רמב) הקצות השלחן (סי' קח ברה"ש ט"ג) שאסור

55) ודלת שניתקה מצרייה מערב שבת, ויחידה לזמן קצר להפתח ולהסירה ממקומה בלא צירים, כתב החזו"א (א"ח ב) שמוותר לטלטלה, וכל שכן אם קשרה בחבל רק, ואפילו לשבת אחת בלבד. וכן דירת שניתקה מהדלת, דעת הגר"י (שבות יצחק מוקצה פ"ו אות ד) שאם ייחדה מבעוד יום לפתח וסגירתה על ידי שמכניסה ומוציאה כמפתח, מותר לטלטלה [באופן שאינו מסיר את ידו ממנה כל זמן שהיא בדלת, שאין משום איסור בונה, וכן באופן שאין חשש מצד שמא יתקע

56) וכן כלים אחרים ששימשם הוא על ידי חיבורם לבית, כגון מיתלה המחובר לקיר, דעת הגר"י אלישיב (שלמי יהודה פ"ב ס"ק נתפרקו ימים כמוקצה, וכן הדין לדעתו במיתלה הנדבק לקיר אור, ובצינור גומי המורכב על הבת, מאחר שאסור לתבוע לזמן ומזוזה שהיתה מונחת על הפתח ונפלה בשבת, כתב המנחת שבת קצושי"ע סי' פח ס"ק לח אות ז) שלכאורה דינה כמוקצה, כי היתה הבית שנתפרקו. מאידך, דעת הגר"י אלישיב (שלמי יהודה פ"ב ס"ק יב) שאין דינה כמוקצה, מפני שאף בעודה מחוברת היה המשך במשך

שבות פרק ד יצחק נה

ג. מיהו לא כל דבר שתשמישו להיתר התירו לטלטלו לצורך תשמישו ע"י הכנה בלבד מבלי שיהא תורת כלי עליו, אלא תלוי הדבר בשיתמושו. ע"י מש"כ בפ"ה אות ה' בדין משחקים, עצי הסקה, כסויי כלים, אגרת, ונר שנהגו להביאו עם בנו לביהכ"נ בשבת.

10

ב.

שברי כלים

א. בשו"ע ס"ו כתב, כל הכלים שנשברו אפילו בשבת, מותר לטלטל שבריהם ובלבד שיהיו ראויים לשום מלאכה. ובס"ז כ' דחתיכת חרס שנשברה מבלי וראויה לכסות בה כלי מותרת בטלטול. וע"י בר"ן פ' כל הכלים קכד: שהקשה וכי עדיפא חתיכת חרס קטנה מכסויי כלים שיש להם בית אחיזה שאסור לטלטלם א"כ יש עליהם תורת כלי. ות"י דאה"נ משום דשאני חתיכת חרס שהיתה מעיקרא כלי גמור, משא"כ בכסוי כלים שמעולם לא היו כלים גמורים.

ומ"מ אע"פ דשברי כלים היו מעיקרא כלי גמור, אין די במה שעתה ראויים למלאכה עדין, אלא בעינן נמי שיהיה שכיח השימוש בהם למלאכה כמבואר במשנ"ב סקל"א, דשם כלי שעל שברי כלים הוא מחמת השימוש בהם בחצר דשם שכיחי כלים לכסותם אך מחמת השימוש בר"ה לא היה שם כלי עליהם כיון דלא שכיחי שם כלים, ואפילו שימוש לקינוח מנעלים שהוא משמש בר"ה מ"מ כיון שאינו שכיח בר"ה אין בו כדי לשוות לשברים שם כלי כמבואר ברש"י קכד: ד"ה לדידי.

והגר"ז בסכ"ט כתב דחתיכת חרס קטנה מותר לטלטלה כיון שדרך לפעמים ליחדה לכסוי פי כלי קטן לפיכך יש תורת כלי עליה אע"פ שלא יחדה עדין.

י
ז
ז
י
ז
י
ה
ם
ז
ם
ד
י

ולפי"ז היום שאין דרך להשתמש בשברי כלים לשום תשיש בטל שם כלי מהם ואסורים בטלטול.

ב. ברמ"א שם כ' דאם נשברה זכוכית במקום שיכולים להזיק כגון אם נשברה על השולחן או במקום שהולכים מותר לטלטל השברים כדי לפנותם שלא יזוקו בהם. ועי' בבה"ל סי' תקי"ח ס"ג שנשאר בצ"ע אם כשיכול לטלטל שברי הזכוכית ע"י טלטול מן הצד לא יטלטלם בהדיא, או שלא החמירו חז"ל בזה ויכול לטלטלם בידיים.

ג. כ' השו"ע בס"ז דחתיכת חרס שנשברה בחול מכלי וראויה לכסות בה כלי שמותרת בטלטול, אם זרקה לאשפה מבעו"י אסור לטלטלה כיון שבטלה מהיות עוד כלי. ובבה"ל ד"ה ואם כ' עפ"י התוס' [וכ"ה במאירי שם להדיא] דדוקא שבר כלי זריקתו לאשפה מבטלת שם כלי ממנו, אך אם זרק כלי שלם לא בטל ממנו שם כלי, דבטלה דעתו. ונראה דאם זרק מבעו"י כלי חד פעמי או בקבוק פלסטיק וכיו"ב, לאחר השימוש בהם, בטל מהם שם כלי, דכיון דהדרך לזרוקם לאשפה לאחר השימוש בהם, לא שייך לומר בזה בטלה דעתו. וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א. ולפי דברי הבה"ל שם בד"ה לאשפה אפשר שיהיה הדין כן אף אם לא זרקם לאשפה או זרקם מפתח ביתו לרחוב, אלא ה"ה אם הניחם מאחורי הדלת עיי"ש.

צירחן והטעם אף דכלי שלימה אסור לשברה כמבואר בקי"ד ס"א וע"כ ז"ל דכלי שנתרועעה שוב ליכא חיבור בירחה. וכן הכא פשיטא כיון שכבר נשבר הכלי אין חיבור צורה. גם מה שחירך דס"ה דשובר כלי בידים אבל הכא הוא בלא. איך יתכן כזה הא דסמ"ד דג"כ הוא בידים. גם מה דאזה למי שי"ח ס"ב אין לו ענין לכאן ולהא דסמ"ד. ובאמת ידענא מעיקרא מאי קשיא ליה להמ"א דהא קי"ל בקי"ד שי"ד דחזית שנסברה ודיבק שברי' נופח מותר לשברה לכתחילה. י"כ לכאורה כ"ש הכא דמותר לשבור השברים. וא"ש הא דסי' י"ז דהתם הוא כלי שלימה. ואפשר דק"ל להמ"א דהא דמותר הוא אם החזית היינו במקום שהוא דנוק נופח. אבל במקום שאו שלם אסור לשבור וכ"מ בלבוש סי' שי"ד ענמ"ו שם סק"א וז"ע.

כתב המחבר ס"ו חתיכת חרס שנשברה בחול מכלי אם זרקן לאשפה מבע"י אסור לטלטלה ע"כ. וענמ"א קי"ז דאם זרקת נשבת שרי לטלטלה כיון שביה"ש הי' תורת ליה עלי' כמ"ש המ"מ ע"כ. והיא גמרא מפורשת בר"ש דף ז"ה. ונריך לדעת דהא שברי' כלים שנשברו נשבת ואין עושים מעין מלאכה אסורים בטלטול אף שביה"ש הי' תורת כלי עליהם. ז"ל דדוקא דבר שנשחנה גופו והשפא לא חי' הוא מוקף. דומיא דגרוגרות ומוקים שהי' ראוי' ביה"ש ואח"כ נתקלקלו והיו מוקף. דוקא כהדר אחי' מותר ע"י ביה' דכ"ז ע"כ עמ"ש בקי"ד רע"ט סק"י. אבל הי' דלא חלו רק דעתו כיון שהי' דעתו עלי' ביה"ש מותר לטלטלה אף שבאמצע שבת הקי"ח דעתו ממנו. ועפ"ז נראה דכלי שנעשה נשבת מוקף מחמת ז"כ כגון שנשבת חישב עלי' שיהי' עומד לסחורה לא היו מוקף כיון שביה"ש לא היו מוקף. ובאמת הסברא פשיטא אם רוצה להשתמש בה אחי' תשמיש. היינו הדר אחי' כיון שחור' זו דעתו. ועי' בק"מ סק"י"ד. ועי' מ"א סי' של"א סק"ה שבדברי' נשם ז"כ לפ"ו והשי"ת יעורני לדבר מזה נשם. ודע דזרקתו לאשפה מבע"י אפילו עושים מעין מלאכתן ממש אסור. וכ"מ מהא דשיורי מחללות בקי"ד דהיו עושים מעין מלאכתן כמ"ש החוס' דק"ה ע"א ד"ה מחללת. ואפ"ה אם זרקן לאשפה מבע"י אסור לטלטלן כמ"ש הרמב"ן ז"ל וכ"פ בש"ע שם.

כתבתי לענין כלי שחשב עלי' נשבת שיהי' עומד לסחורה. אם רוצה אח"כ להשתמש בו. נראה כיון דלא חתקאלי ביה"ש אין מוקף לחי' שבת. ואף דנעינן הדר אחי'. כיון שרוצה להשתמש בו היינו הדר אחי' עי"ש. וזה דומה למ"ש הר"ן ז"ל בפ"ז גבי שפור הביאותיו לעיל סימן נ"א. והנלתי שם דעת מ"א ז"ל דדוקא לז"ג מותר. אבל לא לז"מ. אבל מדברי' ח"ה והרמב"ן והרשב"א ז"ל מנאר דאף לזרך מקומו מותר. שבדברי' הרשב"א ז"ל משמע דאף מחמה לזל. ועמ"ש בחל"ד סי' של"א סק"ו.

כתב המ"א סק"ח מותר לטלטל פחילה שלימה לזורך גופו ולזורך מקומו וז"ל דמכאן מרגלא בפומי דאישוי

דמותר לטלטל נר שלם של חלז או של שעה ע"כ. והנה נר של חלז נשבת אינו ראוי לשום דבר לזורך גופו. ולמ"ש לעיל בקי"ד רס"ו סק"ח לדעת בעה"מ אסור לטלטלו אף לזורך מקומו. והרשב"א ז"ל מולק ע"ז. עתה ראיתי בק"מ סקט"ו דפשיטא ליה דכלי שמל"א שאינה ראוי להשתמש בו כלל נשבת אסור לטלטלו אף לזורך מקומו ולא זכר כלל מדברי' הבע"מ והרשב"א ז"ל. וע"ש מ"ש לענין חפילין דלא משכחת לה לזורך גופן ועי' בהרב ז"ל סק"ט שכתב כגון כשכיל שישמרוהו. וע"ש נמ"א שכתב טעם להמקומות שנהגין שפעם ראשונה שאדם מכניס בו לביה"כ מביא נר בידו נשבת כיון שהקטן נוטלו בידו ליכא חיבורא ומיהו יש להחמיר ערס"ו ש"ט ע"כ. ועי' נמ"ש שכתב דיש לחוש שמא יפול מיד החינוק והאז יגבי' ויעבידנו ד"א ברי"ה ע"כ. ואינו מדוקדק דהכא בעיר המעורבת עסקינן. דאלי"כ למה חש החשב"ן לאיסור טלטול ולא חש לאיסור הוצאה. וגם באציו חיישין לטלטול מוקף שמא יגביהו ועס"ו ש"ט סק"ב. [ועמו"ק שכתב ג"כ לאיסור].

[במחבר אבל דבר שאין בו שייכות כלי וכו' אסור לטלטלו ע"כ.]

וכתב המג"א סק"ח נשם החוס'. דפחילה שלימה מקרי כלי ושברי' פחילה מקרי זרורות ע"כ. עמ"ש בחל"ד סק"י. וכעת ראיתי דגם בחורע"א אות ס"ה לא הביא שד"ו הוא מחלוקת בין הרז"ה והרשב"א ז"ל.

ובגוף הדבר אי פחילה מקרי כלי. ז"ע מהא דשבת כ"ח ע"ב דר"ע סבר קיפול מועיל ואין מו"כ עליו. ואף ר"א דסבר קיפול אינו מועיל בהצננה מודה. וקי"ל כר"ע כמבואר בקי"ד רס"ד ס"ט. ומנלתי ביה"ד סי' פ"א שהעיר כזה. אלא שצריך להבין כיון דבהצננה מודה ר"א. אי"כ למה מוקמינן דוקא בגע"ג מזומנמות. הא אף ביותר מגע"ג מזומנמות כיון דאדליק צי' פורחא. לכאורה עדיף מהצננה ונעשה שבר כלי. וכיון דהמדליק צריך שידליק ברוב היזא כי קא מדליק בשבר כלי קמדליק. ועכ"ל דאף דהנהוב מעיו"ט מועיל לענין דלא מקרי כלי שנשברה ציו"ט. כיון דמעיו"ט הצננה ונתבטלה מחורת כלי. מ"מ אם הצננה ציו"ט לא מקרי כלי שנשברה ציו"ט. ולפ"ז יש לומר גם לר"ע דס"ל דקיפול מועיל היינו לענין קפול מעיו"ט. דהוי ככלי שנשברה מעיו"ט. אבל לא מקרי שברי' כלי אף בהדליק בה ועמ"א סי' תק"א סק"ב דר"ק. ואפשר לומר דהא דבהצננה מודה ר"א. היינו דע"י הצננה נעשה פחות מג' על ג'. וערש"י ז"ל שם ד"ה הצננה דהנהוב אינו אלא על השלשבת. אבל צ"ב נשם המרדכי דהנהוב שנחלקו בו ר"ע ור"א היינו הצננה גמור להדליק ולכבות זל"ע.

שם נמג"א סק"י"ט כלים המוקפין שנשברו נשבת. אע"ג דעכשיו אין מוקפין אסורין ע"כ. וכפי הנראה דמוקפ' מחמת ח"כ מקרי דחי' בידים. ולכן אמרינן כהו הוילי ואחקאלי וכו' אף היכא דיושג ומנפה. דומיא דנר שהדליקו בו באותו שבת. כדאמרינן בדמ"ו ע"ב דאדם יושג ומנפה. ועי' בחל"ד סק"ו. שוב ראיתי שבדבר זה צריך עוד צירור.

והנה נר של חלז נשבת אינו ראוי לשום דבר לזורך גופו. ולמ"ש לעיל בקי"ד רס"ו סק"ח לדעת בעה"מ אסור לטלטלו אף לזורך מקומו. והרשב"א ז"ל מולק ע"ז. עתה ראיתי בק"מ סקט"ו דפשיטא ליה דכלי שמל"א שאינה ראוי להשתמש בו כלל נשבת אסור לטלטלו אף לזורך מקומו ולא זכר כלל מדברי' הבע"מ והרשב"א ז"ל. וע"ש מ"ש לענין חפילין דלא משכחת לה לזורך גופן ועי' בהרב ז"ל סק"ט שכתב כגון כשכיל שישמרוהו. וע"ש נמ"א שכתב טעם להמקומות שנהגין שפעם ראשונה שאדם מכניס בו לביה"כ מביא נר בידו נשבת כיון שהקטן נוטלו בידו ליכא חיבורא ומיהו יש להחמיר ערס"ו ש"ט ע"כ. ועי' נמ"ש שכתב דיש לחוש שמא יפול מיד החינוק והאז יגבי' ויעבידנו ד"א ברי"ה ע"כ. ואינו מדוקדק דהכא בעיר המעורבת עסקינן. דאלי"כ למה חש החשב"ן לאיסור טלטול ולא חש לאיסור הוצאה. וגם באציו חיישין לטלטול מוקף שמא יגביהו ועס"ו ש"ט סק"ב. [ועמו"ק שכתב ג"כ לאיסור].

להשתמש בו תדיר לצורכי סעודה, שפיר פטור מטבילה, מפני שלצרכי סעודה הרי נעשה רק ע"י ישראל.

הערה יא

אחרי "שהקריעה שהיא עצמה חשיב תיקון לא חשיב קורע" להוסיף: דאורייתא.

שם. אחרי "וכ"ה בש"ש במעשה חושב וכו' ואין בזה איסור קריעה, ע"ש" להוסיף: ולכן בכל האריות שאין עליהם שם כלי ונזרקות מיד לאחר שנתרוקן מהם התוכן (בין בקופסת קרטון, שקית או נייר, בין בדברי מאכל או דברים אחרים כגון תרופות, בגדים וצעצועים) וכל קריעתו היא רק בכדי להגיע אל התוכן שנמצא בתוך האריזה, בטלים הם לחפץ שבתוכם ושרי, וזהו הדין של קורע עור שע"פ החבית. ורק במקום שהוא כלי טוב כגון חבית או קופסת קרטון טובה וכדו', וכהא דסי' שיד סע' א ובביה"ל שם ד"ה אסור.

שם. להוסיף אחרי ולא כולו: שהרי נזרק תפור כמות שהוא מבלי לפתוח את כולו.

שם. לפני עכ"ד להוסיף: ולאחר שהשקית נתרוקנה לגמרי מהחלב מסתבר שנעשתה מוקצה, ולכן אם רוצה לזרוק ולהכניס אחרת, צריך לילך עם המיכל למקום שרוצה שם לזרוק ולנער אותה מהמיכל. ומ"מ בזה שהוריק אותה לא חשיב כביטל כלי מהיכנו, כי המיכל מיועד גם לזה. אך אם חושש שהשקית נדבקה ויצטרך להוציא ממש בידים, יקפיד להוציא את השקית עם מעט חלב ולזרוק אח"כ.

הערה יד

להוסיף בסוף: ומ"מ אין זה מדויק, כי בקיסם ממש מחדש ועושה כלי, ואילו הכא רק פותח, ובפרט לדין שגם כשהיה סתום היה חשוב כלי. אך אעפ"כ אפשר דחשיב גם הכא כמתקן אותו ע"י הפתיחה, וצ"ע.

הערה יט

אחרי המילים "שההדבקה היא" להוסיף: בכוונה וברצון.

שם. במקום "שפיר חשיב הפתח" לכתוב: האגד.

שם. אחרי המילה "תורה" שבסוגריים להוסיף: וגם נראה לענ"ד דבלולב הכוונה היא לקשור ולחבר יחד את כל הג' מינים, וזה הרי נשאר לעולם. משא"כ במעטפה הכוונה היא לשמור על מה שבתוכה שבל יפול החוצה ולאחר שכבר נפתח ונזרק ההדבקה היא כלום. וכן בזוג נעליים אף אם חותך את החוט ולא מתיר את הקשר היינו מפני שיותר קל לחתוך מלהתיר, אבל ביחס לחבור של הנעליים ה"ז לא עיקר רצונו, לכן אין הבדל בין עומד להתיר או לחתוך את החוט ולזרוקו).

הערה כ

לפני עכ"ד
כונתו להח
יחשב אח'
דהחזו"א ז
לשיטתו דג

הערה כד

במקום "לו
מידה מסוי
הנקב, ורא

הערה כו

אחרי "ודו
קמו א) הו:
כן".

שם. לפני

להכניס או
צורך באוו
משא"כ הו

הערה כז

לפני עכ"ד

הערה לו

אחרי "כבו
(עיין ספר נ
אופן הנייר

הערה מז

9) שורות

הערה מו

להוסיף ב
שיהא ראו

הערה מ

להוסיף ל
בצפורי ו
כשמרחיק

להשתמש בהם בתור סימניה בספר (נב), הריהם מתורים בטלסול (נג).
 כלי סעודה של פסח במשך שאר שבמות וזונה, מבינו שאדם רגיל להקפיד שלא להשתמש בהם לחמץ (נד), וכן מצה של מצוה בערב פסח שחל להיות בשבת (נט). דינם כמוקצה מחמת חסרוני-כיס ואין לשלסלם.
 פפ. מוקצה מחמת חסרוני-כיס שיהיו מבעוד יום (נו) לשימוש קבוע המתור בשבת, מותר לטלסול (נוו), ודי לייחדו מבעוד יום במחשבה (נוז). ולכן בלי דאר לא-מהחממים שחשב עליהם מבעוד יום שלא להשתמש בהם למשלוח דבר דאר, אלא לאסוף אותם מתורים בטלסול.
 פז. מוקצה מחמת חסרוני-כיס שנשבר בשבת, ושוב אין בעליו מקפיד שלא להשתמש בו כל שימוש אחר, מכל מקום אסור לטלסול בו ביום (פז).

(נב) מי בא במיב ס"ק ה. (נג) עי' סי' שש ע"ג י. (נד) רמב"ן שכל ימות השנה מקפידין שלא לטלסלם, י"ל דהיי"ל כשעונדיקו שקבעו לו מקום ומקפיד שלא לטלסול כלל, ואסור היה"ג הנה, וכן שמעתי מהגורש"ז אויערנכר שליט"א. אלא דשוב חזר והסתפק, ומכיון שגם בפסח הכלים עומדים לאותו השימוש בלילה לשעתו וכפשוטו, הרי"ז דומה לכבו שמקפיד בפתח ללבושו רק בתח מסויימ, דאפי"ה מותר שפיר ללבושו גם בשבת, ואע"ג דבכלים של פסח השמושי באמצע השנה מונע מלהשתמש בהם בפסח, אפי"ה אפשר דאדם מוקצה, עכ"ל (פה) סי' תמו בפמ"ג א"א ס"ק א וסי' שש פמ"ג א"א ס"ק י, וע"ש, דשאר מצות מצוה שיחת לעופות או לעופים (א) לקטנים שאינם מבינים מוספ"ר יצ"א), משא"כ מצות מצוה והוא נוסח להקל, ומצוה, ולכן אסורות בכללות, וע"ש א"א (בוטשאטש) סוסי שתי, דע"ש דוקא בשארין לו קנין מצוה שבת מי' פח ס"ק ה, בשי' שרית שר"מ, דלכך הפמ"ג (צ"ע), דמיש מואל מי' קנין ס"ק יא, — ושמעתי מהגורש"ז אויערנכר שליט"א, ודי"ח נוספ"ל, ויהי הוא עומד רק לקריאה בציבור ומקפידין שלא ללמוד סתם מתוך ס"ת, וגם מחמת חיוב מקום, ומכיון שהוא עומד לחיובן שאסור בשבת ודו"ש, הרי"ג ה"ל כשעון שפמ"ג מחמת חיוב, שפ"ל ממנו בורג דהוא מוקצה, וכלולין בפמ"ג סי' פח, וה"ג ה"ל מוקצה מחמת חיוב, וע"ש. (נו) ואם מייחזק בשבת לשימוש, דהא ה"ל להלך הערה עת. (נו) סי' שש פ"ג וצ"ע.

כז. סי' רעס א במיב ס"ק ה ובשע"צ ס"ק א. (נו) שם ועיקר דעת חזקה מי' שח ס"ב, דמחשבת הקפס אינה מועילה, ועי' פמ"ג בפתיחה שלי לג' יו"ט פ"ג ח"ב א"ק ג וה"ג ברדה"ש סי' שש פ"ג, דגם מחשבת הנכרי אנה מועילה, דמכיון דלדושראל היה ועי' ערה"ש סי' שש פ"ג, ה"ל להקפיד מזה ויהיו נפלין ששורב רוצה להשתמש בו חייבו מוקצה שליט"א, די"ח לחומר, דהא ה"ל כמוקצה שיבה ואין הבעלים מבינים, ונקטין אויערנכר שליט"א, די"ח לחומר, דהא ה"ל כמוקצה שיבה ואין הבעלים מבינים, ונקטין שאין זה מוקצה, מי' ש"י פ"ג י. (פח) מי' שש במיב סוסי"א לה, דמנו דאויערנכר ברה"ש איתקצא לכילי ונאמ ועיקר מי' חקא פ"ג א ובמ"ב ס"ק א, חזו"א סי' מג ס"ק י' רכ"א, ועי' הגה"ה רצ"ח סי' שש על מ"א ס"ק י' — ועיקר החל"ד סי' שש ס"ק י' לא שנעשה בשיק מוקצה מחמת ח"כ, כנון שבשבת חושב עלי' שיחיה עומד לסחורה, לא הנה מוקצה, כיון דבה"ש לא היה מוקצה, והיינו דמכיון ששורב רוצה להשתמש בו חייבו מוקצה, הרי חז"ר בו מדעתו, וע"ש מי' שלא ס"ק א, דאם אינו רוצה להשתמש שלא בשבת, אלא לצורך גופו של הכלי, לא היה חז"ר אחר דאדברה הוא מקצה ולישמיה, ד"ח להשתמש בו (ול"ע חל"ץ פמ"ב סוף הע' נז), ושמועתי מהגורש"ז אויערנכר שליט"א, ד"ח דכמו שמצינו בשניי' סטלנויות, סי' שש פ"ג יג, דאם נר"ק בשבת, לא נעשים מוקצה אפי"כ

ולכן — כלי-סעודה העומדים למכירה, אסור לטלסול אותם אף אם הוא נוקט להם לצרכו, אך כלים העומדים להשאלה (אפילו כנגד תשלום) — מתורים הם בטלסול (סד).
 בלי-דואר, אף אם מחממים הם, אם הם עומדים לסחורה — דינם כמוקצה מחמת חסרוני-כיס.
 אתרוגים העומדים לסחורה (לפני הג' הסוכות), דינם כמוקצה מחמת חסרוני-כיס ואסור לטלסלם (טז).

פז. כל דבר שאדם קובע לו מקום מחמת ערכו הרב, ומקפיד שלא לטלסול אותו מחשש שמא יתקלקל, כנון שעוד-קיר (טז), תמונה אמנותית שמקפיד עליה (טז), גם זה בכלל מוקצה מחמת חסרוני-כיס הוא, ואין כל הימור לטלסול, וכן ארון ככד שאדם נזהר מלטלסול ממקומו שמא יתקלקל עקב הטלסול, מוקצה הוא ואסור לטלסול (טז), אך מותר לפתוח את דלתותיו (טז).
 חוטי ציצית שלא נהל"ו עדיין בבני, הרי הם מוקצה מחמת חסרוני-כיס (ע). אבל חוטים קרוצים, אם לא הפניסם מבעוד יום לגביה (נא), אם רגילים הערה רבי. (טז) עי' סי' שש במיב ס"ק ג, קצור"ע סי' פח פ"ג חזו"א סי' מב ס"ק טו.

(סז) שמעתי מהגורש"ז אויערנכר שליט"א, שלא נמי לחמרים ושושים העומדים לסחורה, מי' ש"י פ"ג ב, שמתור לטלסלם, דשאר חמם שאני למקפידין הרבה משא"כ באתרוגים העומדים לסחורה, ועי' גם לעיל הערה כג וסמך שח בפמ"ג א"א סוסי"א י"ב. — ועיקר בבורג יקפי' מי' חנוג ס"ק א, ואתרוג שיהיו למצוה מוקצה מדעת מלאכה ממנו יהיו מוקצה ודורגות רצמוקים, וכע"ז מצאנו לגבי מצת מצוה, לולל סוס'ע כב. אלא רמ"ש מן ה"ל אלו"ל של בית"ש של יו"ט ע"ד שיגמור לבייש מצת מצוה, לולל סוס'ע מתכשיל של עירוב-תבשילין כל בית"ש של יו"ט ע"ד שיגמור לבייש מצת מצוה, ואפי"ה אמרו, בצה"ר ב, שאם רוצה לאכול את עירובו, הרשות בינו, ואתרוג נמי אע"ג שמקצה מאפילה, כל שלא הקצה לסחורה, מהו"לית חשיב מוקצה, ועי' גם או"ש פמ"ג מ"ה שבה ה"ש, אך אפשר דשאני עירוב-תבשילין, דעיקרו עומד לאפילה, ולכן חשיב כמכשיל שחתך למצוה"ש, ומקפיד שלא לאכול בשי"ק, דמי' א"א ורוצה לאכול בש"ק שפיר מותר, משא"כ צדקה בשאר מוכשילין של מצוה חשיב כהוקצה לעשות בה מצוה, גם י"ל דחבשיל ל"ל עירוב אינו שונה משאר תבשילין, ורק איתו הוא דקפיד עליו, וה"ז דומה למי' שיש בשי"ק, משא"כ במצה אחרת, דמצד עצמים קפיד אנשי בה"כ, וראיתי שהצ"ח הביא תוס' ל' עירוב י"ד ומקפיד מאד שישאר להבדלה, דמי' א"א נמלך — מותר שפיר לשחזתו בש"ק, משא"כ במצה אחרת, ודבריו נכונים, ולדבריו נראה עכ"ר, ונא"ל דחש"ל מהו חידושי' יש בדרב' שמותר לאכול את העירוב תבשילין, ולדבריו נראה עכ"ר, ונא"ל דחש"ל מזה ואתרוג בשבתה לפני חמ"ה שמעתי מהגורש"ז שליט"א, ודבריו נכונים, ונא"ל דחש"ל שורען בפרקע רב"ט סובר"ם דמי"ר אפי' כשמהוסי"א בע"ה, ואף שנו"א הקצה אותם מאפילה, אפילו הכי קיימ"ל דאנו מוקצה עכ"ר, ועי' גם סי' חקא פ"ג א ובמ"ב ס"ק א, ועי' פסקי הרה"ר דלש"ל קנ"ב ב סוד"ה חמ"ה, דכל שחם כבוד, אדם קובע לום מקום ומקצה אותם, ועי' רמ"ב דלש"ל קנ"ב ב סוד"ה חמ"ה, ונא"ל דחש"ל רצ"ח החזו"א הג"ל גם סי' שש במיב סוסי"א ת. (טז) עיקר קצור"ע סי' פח פ"ג, ולדעת החזו"א הג"ל י"ל דאפי' אם התמונה אינה קרה אלא שאין לטלסול אותו אחר שחתלה במקומו, גי"כ היה מוקצה מחמת חיוב. (פח) מי' שש במיב סוסי"א ת. (טז) דומיא דלת התיב.

(נ) עי' עיקר שבת סי' פח ס"ק כ. (עא) עי' סי' שש פ"ג ז.

נשאר על הקלפות, הגלעינים והעצמות מן הפרי או מן הכשר, או נמצא במזג הגלעינים האלה דבר שראוי לאכילה, כגון הגלעין של מין מסויים של משימש (פ), אף אם אין בדעתו לאוכלו (פג), או עצמות שיש בהן מוח (פז). אין הם מוקצה ומותר לטללים, וראה להלן בסעיף שאחרי זה.

כ. קלפות, גלעינים ועצמות שראויים למאכל-אדם, או אפילו ראויים רק למאכל-בהמה והיא מצויה באותו המקום, כגון קליפת התפוח, גרעיני האבטיח ועצם רכה, מותרים בטלטול (פ), אף אם השליכים לאשפה או לרחוב בשבת (פח). אך אם השליכים לאשפה או לרחוב (פט) מבליד יום, הם אסורים בטלטול (צ). דברי-מאכל, אף אם זרקם לאשפה מבעוד יום, הרי אין מעשהו זה מכסים משם מאכל והם מותרים בטלטול (צא).

כז. דברי-מאכל שאינם ראויים לאכילה ללא בישול או אפיה, כגון קמח, או שעועית ותפוחי-אדמה חיים (צב), או בשר חי (צג), הרי הם מוקצה ואסורים בטלטול (צד).

כח. דברי-מאכל האסורים באכילה ובהנאה, כגון חמץ בייש ובשבת חול-המועד של פסח (צה), חמץ שעבר עליו הפסח (צז), פירות ערלה וכלאי-כרם (צח), מאכל שדחיר בעליו הנאה ממנו ואסרו על כל העולם כולו (צו), כל אלה מוקצה הם ואסורים בטלטול.

(אף כי חמץ בפסח אסור באכילה ובהנאה, ובשבת ובהגם אסור בטלטול,

מהיכנו, ראה להלן פכ"ב הערה לה, מה, מו, וקטו. (פז) מי שח סעי' כז ובמ"ב ס"ק קיז, וע"ש סעי' ל' ובבב"ל ד"ה גרעיני. (פח) ע"ש בסוף דברי הבי"ל. (פח) זמא דגרעינים שיש בהם אוכל, לעיל הערה פז. (פז) מהא ורי' שח סעי' ז ובמ"ב נמפרקו מן העקר בשבת, ולי"ע בהא דס"ק קכא. (פז) חמץ ורי' שח סעי' ז ובמ"ב ס"ק לב, דשמעתי מהגרש"ז אויערבך שלישי"א, דאולי יש לחלק, דשאני הנה דנכ"ש החום וארי עוד לשימוש ושוב לא יוצא מן האשפה, עכ"ד. (פט) ע"ש בבב"ל ד"ה לאשפה. (צ) שם בשו"ע ובמאכל נמאס עם זריקתו לאשפה, וכבר נא. ומצואין אותו משם שלישי"א שמעתי, ונתכן שמאכל נמאס עם זריקתו לאשפה, מש"כ נא. ומצואין אותו משם משא"כ לברי כלי, שפיר יוצאין אותו העניים משם. (צג) והרי אינם עומדים לאכילת כהמה, מי שח סעי' לב ובמ"ב ס"ק קכז, שרי' הרב שם סעי' ה, קצוה"ש מי ק"א סוס"ג. (צד) ע"ש מי שח סעי' לא וע"ש במ"ב ס"ק קכז ובמסקנתו שם, דמקום החוק יש לסמך על המקלות, וע"ש לעיל פ"יא הערה כ. (צד) ע"ש מי הקיז במ"א ס"ק ג, דגרעיני תבואה, אפי' שפיר לע"ש פ"יא הוציא, אפי"ו לענין דחזו לכוס. (צה) מי תמו סעי' א ברמ"א ובמ"ב ס"ק ה' ובב"ה"ל ד"ה שלא ע"ש דאפי' חמץ דרבנן, כמז נוקשה, ג"כ אסור בטלטול, וע"ש לעיל פ"י"ג סעי' ה, דבע"ש שחל בשבת ג"כ אסור החמץ בטלטול משנה ששית ואילך, ואם אין בדעתו ליתנו לוכדי או לבלב, אסור בטלטול אף בשעה חמישית, ע"ש מי תמו במ"א ס"ק ג' ורי' חמץ דמ"ב ס"ק כא. (צז) שהרי חמץ זה אסור באכילה ובהנאה, ע"ש מי תמו סעי' ג. (צז) ע"ש שרי' הרב מי שח סעי' ט. (צז) מי שח במ"ב

כר. כל דבר שאינו כלי (נט), ואינו ראוי למאכל אדם או בהמה (פ), כגון אבנים וחול, הרי זה מוקצה בשבת ואסור לטלטלו (פא), והוא הנקרא "מוקצה מחמת גופו" או "מוקצה דלא חזי למידי", פרטי הדינים יבוארו בסעיפים הבאים.

כז. קלפות, גלעינים ועצמות שאינם מאכל-אדם ואף לבהמה אינם ראויים, או אפילו ראויים למאכל-בהמה אלא שאין בהמה מצויה באותו המקום (פב), הרי הם מוקצה ואסור לטלטלם * וראה להלן פרק כב סעיפים לו רמב" וראמ"ם מותר לקחת קלפות, גלעינים ועצמות אלה כאשר מוציאם מן הפה ולהגותם על הצלחת (פג).

(המפצה גרעינים, אל יחזיק את הקלפות כדי על-מנת להשליכן כעבור זמן, אלא ישליכן מיד עם הפיצוח או יניחן על הצלחת).

* וראה לעיל פרק טז סעיף *

זרקו מבטיח, ע"ש סעי' יב, הרי"ג הכא כיון שלא נעשה שום שינוי בנף החמץ אלא רק יחדו לסחורה, י"ל דלא חל עליו כלל שם מוקצה. אלא והגרש"ז שלישי"א דאשמו' דלגריעותא אמרין שפיר רבאמצע שבת לא ספק שם בנה, משא"כ למעלה"א שפיר נעשה מוקצה. — ועוד שמעתי מהגרש"ז שלישי"א, דלעתה נראה דהא דאמרין דבר שעומד לסחורה משום מוקצה מחמת ח"כ, ואפי' אם רצונו להשתמש בו, וכדלעיל סעי' כא, הינו וקא' אם רצונו לטלטלו או להשתמש בו ושוב להחזירו לסחורה, משא"כ אם רצונו הינו לטלטלו מפני שעיקרו לסחורה עומד, אפי"ו או ליתנו לחבדו לחלוטין, אפי"ו וכו"ה"ש היה אסור מועיל מה שהושב באמצע השבת על סכין של מילה להחזיקה בשאר סבינים, וע"ש בג סימן שח סעי' כו, מכל מקום נראה דשאני הנה שרוצה להשתמש בכלי זה שימוש שלא היה עומד לכך, מה שאין כן הנה שמשמשת בו עכשיו אותו השימוש אשר כל לקח משתמש בו כשעומד לסחורה, והם נראה דאנו חולק סוב"ק כי כותב דאסור (וע"ש גם במשנה ברורה כיס וס"ק לה), מכל מקום הרי"א חולק סוב"ק כי כותב דאסור (וע"ש גם במשנה ברורה כתב הרי"א גם על המ"א שם ס"ק ג, וכשר חי ולא חזי להשליכו לבלבים (וע"ש גם בהש"א שעומד למאכל-אדם, דמ"א מותר להשליכו לבלבים (וע"ש להלן מוקצה והוא מוקצה מפני שרצונו להשליכו נעשה מוכן להם, אפי"ו דב"ה"ש היה מוקצה (וע"ש גם הח"י"ד מי שח ס"ק ג, בשם המורה הטרה"ר), דמוקצה מחמת ח"כ לא מקרי דהיה בריים, אף החול"ש שודחה דב"ה"י, וה"ג בב"ה"ל ל"א בב"ה"ל ח"כ לא מצינו דהיה בריים, אף החול"ש להשתמש במוקצה מחמת ח"כ רק אח"כ קחתי, וכך מצאתי בש"ת אבי"א מי שח סעי' ג, וראי דוקלפות המפוזות, מכיון שיש שמקתים אותן ואוכלן אותן, ע"ש רב במ"ב ס"ק לב, י"ל דלכ"ע מותר לטלטלו, ע"ש להלן הערה זג. (פג) ע"ש לעיל פ"ג הערה ל, לה, דלא, וע"ש גם בח"י הרי"ג לשבת קמ"א סוד"ה ח"ג, ולעיל פ"יא הערה סו, לע"ש ע"ש שרי' הרב מי שח סעי' טו וקצוה"ש מי ק"א בבב"ה"ש ס"ק יח, ולע"ש בסוף כלי

כ"ה ע"ה, דאמר רש"י בצרייהא דלא ישכיר אדם שדכו לכותי מפני שנקראה על שמו וכותי זה עושה צו מלאכה בחו"מ, וקאמר בגמי דתרחי עעמא לחומרא חדא דנקראת על שמו ועוד דכותי לא לייית וקעביד מלאכה בחו"מ ועבר ישראל בלפני עור לא תתן מכשול, ואתה עמדה דצמקוב שמשכיר לו זמן רב לפני חו"מ מה חשש לפ"ע שייך דמי יימר דיעבוד בחו"מ, והערות ממשנהינו דשביעית פ"ה מ"ו, דאלו כלים שאין האומן רשאי למוכרן בשביעית מהרי"ה וכו' זה הכלל כל שמלאכה מיוחדת לעצרה אסור לאיסור ולהיחר מותר, ועוד משניות, הרי שרק בשביעית שקרוב לודאי שיעבוד בשביעית אבל בשמיטת או בשביעית היכה דאיכה למיתלי בבית תלין, וגו"כ צוה ולצסוף ר"ה לחלק בין מכירה לשכירות דשכירות גוף השדה של ישראל ומה שמשכירו לכותי הוה כמו שצבל יום הוא שכירות חדשה, שהכותי משלם לצסוף על כל יום וא"כ כשמגיע חו"מ נקרא כאלו ישראל השכיר לו בחו"מ השדה, ואז ודאי אסור, משא"כ במכר שאתה שמכר און לו קשר עם החפץ, ובשעה שמכר און הכרה שיעשה איסור, אלו דצריך העוצים, ועוד הארכת ק"ה ויבא אח"כ.

ראשיב בקצור ולעולם הענין, הנה חילוקך בין מכירה לשכירות לא יאה לעני"ד, לדצריך תינה חי שכירות לא קניא אבל חי שכירות קניא הרי גם בשכירות און שום שייכות עם החפץ, ועיין ע"ז ע"ז ע"ה, ואע"פ דקיי"ל שכירות לא קניא, כבר ידוע דלדעת הג"ה אש"ר ספיקא דדינה הוא, ועיין מג"ה סי' רמ"ו צוה, ועוד דגם חי שכירות לא קניא מכ"מ כל משך זמן השכירות החפץ לגמרי ברשות השוכר, ואין המשכיר יכול לחזור צאמלע הזמן, ועיין בחו"מ סי' ע"ז וע"ז ושי"ב והם דברים פשוטים, ועיין חו"מ סי' ע"ז ע"ז ד"ה והאי ציומ"י, וגם מש"כ כיון דמשלם לצסוף כאלו משלם במיוחד על חו"מ וכאלו משכירו בחו"מ אינו נכון לעני"ד, דהמשכיר לשנה אינו משלם על כל יום ויום, ואריך לשלם השכירות בין יעבוד כל הימים או לא, א"כ שוב תקשה שאלתך דמי"ע לאסור דמי יימר שיעבוד בחו"מ.

אבל מה שיראה צוה, הנה ודאי צמכשל לחצירו או לגוי צמה שמלווה גם צן נה יש צו משום לפני עור מן התורה בין בשכירות בין במכירה כמצוה צממה מקומות, עיין ע"ז ו' ושם י"ד וע"ו, וצמשתהינו דשביעית פ"ה ועוד, וכן פשוט דהיכא דאפשר לחלות בביתר תלין מספיקא, ואע"ג דספיקא דאורייתא היא דמי"ע לאו לפני עור משאר איסורי תורה, ובסי' משנה ראשונה בשביעית שם נתקשה הרבה צוה ונדחק עוצה בחקירה זאת.

אבל לא ראה שכבר השרישו לנו אצות העולם דצלפני עור ספיקו להקל כמצוה צמ"ז יו"ד סי' קניא ס"ק א', וצתשובת פני יהושע ח"ה מו"ד סי' ג', וצתצוה שור סי' ע"ז ס"ק כ"ג והוכיח כן מש"ס ע"ז ע"ז ואע"פ שצ"ס מקור מים חיים סביב השו"ע יו"ד סי' קניא שם העיר מש"ס נדרים ס"ב ע"צ דקאמר שם דר"ה הו"ל יער זצני לצי נורא ח"ל רצינה וכה איכה לפני עור וגר ח"ל רוב עמים להסקה נינהו, הרי משמע דוקא משום דרוב עמים להסקה הוה א"ה הדבר שקול לא היינו מקילים, ושצו חזר וכי דמלשון הרא"ש שם צנדרים משמע דגם א"ה כי מחלה ע"מ ה"י מותר, ואולי שאני החם דצני לצי נורא והיינו לשורפי עמים לע"ז כמש"כ הר"ן ואיכה כמו קביעות

מח"ס" לא בצנתי דכיון דהתירו מחמת השש נזק דגופא דרבים און אנו אסורים באפשר מע"ש, וכבוד הצרייה שאני דהוה ניתן למחול, משא"כ נזק, וקושית מג"ה דל"כ יהא מותר לסקל ר"ה בשבת אפשר לישצ צנקל ולל"ע).

ועיין בהו"ש צסו"ד מה שהקשה מהא דצ"ק דאין דרך צני"א להצטונ צדרכים וצחוי"מ סי' ה"ב, ועיין צבה"ל הרגיש נמי צוה וצדיעה מצוה מתצצין ח"ה סי' קל"ז שהקשה כן ולדחות חילוק הראשנים צוה, וצממה קשה לדחות דבר הנזכר צבה"ג וצמצ"ן וצשאר"י ראשונים, וע"כ ח"ל כמש"כ הו"ש דנזקין שאני דהתורה ההמירה צהם גם צשאר דצריה דהא אפי' אונסא חייב, ושאלנו תלמוד ותיק האין הדון צצור צרי"ה שעלול להזיק אם דומה לדברים המזיקים שאני מתירים גם לענין שבת, האם מותר לכסותו צדבר מוקלה, הנה לכסותו לגמרי אנו חוכך להחמיר כיון שיש גם סרך צנין, אבל לעשות היכר חולה לה צאופן שיש חשש גדול צצני"א לא יראוהו, וצאופן שא"ה לעשות היכר ע"י דבר המותר הדבר נוטה להקל צמקום חשש היצקא דרבים.

ב

בסימן ש"ח סי"ג, שורי מעליות אם יש צהם ג' אצעות מותר לעלעלן וכו' ויש מהירין אפי' און להם ג' ע"צ והיינו אם צעלים עניים עיין ח"י הגרעק"א כאן, ולל"ע לדינא צבה"ז שאון גם אחד אפי' עני ציוהר שמהשיצ פחות מג' ע"ג ואפילו ג' ע"ג דנראה דצמליחות צוה הוא מוקלה גמור.

ג

סי' ש"ח סי"ז, לצניס שנשאר מהצנין מותר לעלעלן, והיינו משום דחזי למחא (עלייה) עליהו וקיימו לכך, עיין מג"ה, ול"ע צוה"ז צסתם לצניס המונחים ע"ג צנינים וצרהוב אע"פ שנשאר מהצנין, דלכאורה צזמנינו לא קיימא למחא ח"כ הו"ל מוקלה.

ש"ח סכ"ב, אבל צמדי דאורחתי וכו' ציתוד לשבת ה"י סגו, כ"י הגרעק"א צחי המייחד ניר חלק לקנה צו אם הוא ניר עוב שטומד לכתיבה צעי שמיידה לכך לעולם וכו' וע"ש, ולא זכיתי להצין דמה דצעינן יחוד לעולם היינו צאבן וכה"ג דלאחר ההשמים שלמענו מיוחד עכשו עומד שוב להיות אבן מוקלה צעלמא וע"כ צעינן יחוד לעולם אבל ניר של כתיבה אם יחוד לקנות הרי יחוד לדבר שלאח"כ חי אפשר עוד להשתמש לכתיבה, ולמה לא יהנו יחוד זה גם אם נתגלה שלצסוף לא קינה צו, דיחוד זה כיחוד לעולם, אם לא דנימא דאירי צניר גדול צצחלקו עכ"פ אפשר להשתמש עוד לכתיבה, או שאפשר להצניר הלכלוך, וצצרו הק' ל"ע.

סימן מא

עש"ק ראה פה אוברנאו לוצרן יצ"ו.
 כבוד תלמידי ידיד נפשי הה"ג המופלג מרה הוראה וכו' מוהר"ר משה שאול קליין לא"י"ש.
אחדשה"ט וש"ת צאה"ר, שמחתי צמכתצן השופע כרגיל אהצב ותורה, ואשר עמדה צש"ס דע"ז כ"י ע"צ,

מִרְדְּכֵי וּבֵית יוֹסֵף בְּשֵׁם אֲרָחוֹת חַיִּים: ז (לא) חֲתִיכַת חֶרֶס (לב) *שְׁנֻשְׁבְּרָה (טו) בְּחַל מִפְּלִי וּרְאוּיָה לְכַסּוֹת בְּהַ פְּלִי, מִתַּר לְטַלְטְלָה וְאֶפְלוּ בְּמָקוֹם שְׁאִין פְּלִים מְצוּיִים שֶׁם לְכַסּוֹתָם בְּהַ. *וְאִם וְרָקָה *לְאֲשֵׁפָה *מִבְּעוֹד יוֹם אֲסוּר לְטַלְטְלָה, פִּיּוֹן *שְׁבֻטְלָה מֵהֵיחַת עוֹד פְּלִי. הַגֵּה וְאֶפְלוּ חֲזוּי לְעַנִּי, הוֹאִיל וְהַקְצוּהוּ הַבְּעָלִים שֶׁלוֹ אֵף עַל פִּי שְׁהֵם עֲשִׂירִים, *דְּמֻקְצָה לְעֲשִׂיר הוּי מְקַצָּה לְעַנִּי, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאָר סוּף הַסִּימָן (ר"ו) פֶּרֶק בְּמָה אֲשֶׁה. וְדוּקָא חֲתִיכַת חֶרֶס (לג) מִשּׁוּם דְּאֵתִיא מְשַׁבְּרֵי פְּלִי, *אֲבָל דְּבָר (לד) שְׁאִין בּוֹ שִׁיכּוֹת פְּלִי, כְּגוֹן (טו) [ג] צְרוּרוֹת אוֹ אֲבָנִים, אֵף עַל פִּי שְׁרָאוּיִים לְכַסּוֹת בְּהֵם פְּלִי אֲסוּר לְטַלְטְלָם. הַגֵּה וְכָל דְּבָר שְׁאִינוּ פְּלִי כְּלָל אֲסוּר לְטַלְטְלוֹ אֶפְלוּ לְצַרְךָ גּוּפוֹ, כָּל שֶׁכֵּן לְצַרְךָ מְקוֹמוֹ (מִרְדְּכֵי פֶּרֶק קַמָּא דִּיּוֹם טוֹב): ח יְכַל הַפְּלִים הַנְּטֻלִים בְּשֶׁבֶת, (י) דְּלַתוֹתֵיהוֹן שְׁנַתְּפָרְקוּ מֵהֵם נְטֻלִים, (לה) בֵּין נַתְּפָרְקוּ בְּחַל בֵּין נַתְּפָרְקוּ בְּשֶׁבֶת: ט דְּלַת

באר הגולה
 פ שם ע שם בתוספות
 פ שם וברבא ז שם
 ק הרמב"ם בפרק כ"ה
 מרדכי בפרק קמא דיום
 טוב וכן נראה מדברי
 הטור ו שבת קכ"ב
 במשנה ובגמרא ש שם
 בגמרא

שערי תשובה

הפרי חרש שאסור לטלטלה, ותיבאו באר היטב שם: [ג] צְרוּרוֹת. עין באר היטב. ועין מגן אברהם שכתב שטועים הם, שאינו מתיר לטלטל גר שלם אלא כשצריך לו לדבר המותר, ואפילו חשב מאתמול ואפילו על ידי קטן יש להתמיר, עין שם. ובמור וקציעה כתב והסגן אברהם כתב לפי שטעמים, אבל לדינא פיון דלא תוי למאכל ג לענין טלטול גר, ט"ו. ופתילה שלמה מקרי פלי, ושברי פתילה מקרי צרורות, כמו שכתוב סעיף ג, עין מגן אברהם: (י) דְּלַתוֹתֵיהוֹן. ודלתות של בית אסור,

באר היטב

דבר שאינו מתכוון הוא, מגן אברהם: (טו) בחל. הוא הדין בשבת כמו שכתוב סעיף ו, עין מגן אברהם וט"ו: (טז) צְרוּרוֹת. פשוט שהוא הדין חתיכת עץ שאינו פלי אסור לטלטלו ואפילו לצורך גופו כגון לתקוע אותו במקום בריח לדלת, אם לא שיעשה בו קצת תקון מעשה קודם שבת, ורבים נכשלים בזה, אבל על ידי אינו יודעי שרי בכל אסור מקצה, כמו שכתוב בסיומן רע"ג סעיף ואם כן מתיר לטלטל גר שלם של חלב או שעוה לצורך גופו ולצורך מקומו,

משנה ברורה

ז (לא) חֲתִיכַת חֶרֶס וכו'. השלחן ערוך הוסיף בקאן לבאר שני דברים דשיכי לסעיף הקודם. אחד, דמה שגזכר שם דסגי במה שיהיה השבר ראוי לכסות בה, מהני אפלו במקום שאין מצויים פלי לכסות בה, (כט) דהיניו בכרמלית או ברשות הרבים, כגון שנוטלו לקנח בה מנעלו משיט, והשעם, דכיון דאיכא תורת פלי עדין על השבר בחצרו, (ל) גם ברשות הרבים אין שם מקצה עליה, שנית, דאם ורקה לאשפה מבעוד יום, שוב שם מקצה עליה ואסור לטלטלה: (לב) שְׁנֻשְׁבְּרָה בחל. והוא הדין (לא) שְׁנֻשְׁבְּרָה בשבת, כמו שכתב סעיף ו, אלא דנקט בחל משום סיפא דורקה לאשפה מבעוד יום, דאם ורקה בשבת שרי לטלטלה אפלו כששֻׁבְּרָה מבעוד יום [וכן הדין לענין שרי מחצלת בסעיף י"ב], פיון שבין השמשות היה עדין על השבר תורת פלי: (לג) מִשּׁוּם דְּאֵתִיא. הינו, פיון דמעקרא היתה פלי גמורה, עדין תורת פלי עליה כל שהיא ראויה לשום מלאכה: (לד) שְׁאִין בּוֹ שִׁיכּוֹת וכו'. וכגון (לב) עֲשִׂיתָ שֶׁל בְּרִזְל וְטַבְּלָא, וכן בקצת [היניו חתיכת עץ]. פיון שאינו פלי, אסור לטלטלו אפילו לצורך גופו, כגון לתקוע אותו במקום בריח לדלת או לסמך בו איזה דף שישב עליו, אם לא שיעשה בו קצת תקון מעשה קודם השבת להוכיח שעומד להשתמש בו, או שייחודנה מערב שבת לעולם להשתמש בו, וכמו שכתוב לקמן בסעיף כ"ב, ורבים נכשלין בזה [אחרונים]. פתילה נקראת פלי, (לז) ואפלו נדלקה קצת ממנה בשבת שעברה [דאם דלקה בין השמשות בשבת זו הקצה לכל השבת, כדלעיל בסיומן רע"ט] או בחל, ודינה כפלי שמלאכתו לאסור שמתיר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, אבל שברי פתילה, שאינן עומדים עוד להדלקה בנה, הרי הן כצרורות ואבנים שאסור לטלטלן אפלו לצורך גופן ומקומן. (לח) וכן גר שלם של שעוה או חלב, ואפלו נדלקה כבר בחל או בשבת שעברה, כל שהיא עדין ראויה להדלקה מקרי פלי שמלאכתו לאסור. ומכאן מרגלא בפומא דאינשי דמותר לטלטל גר שלם של חלב או שעוה כדי שלא תפסד הנה, או לתנה לאינו יהודי שדיליקנה לעצמו, וטועין הן, שאינו מתיר לטלטל פלי שמלאכתו לאסור אלא כשצריך למקומה של הפלי, או שצריך הישראל לגופו של הפלי להשתמש בו דבר המתיר בשבת, כגון קורנס לפצע בו אגוזים, וכדלעיל בסעיף ג. ובספר מור וקציעה מחמיר דאפלו גר שלם ולצורך מקומו אסור לטלטל, שאין עליו שם פלי כולל, דלא חזי לאכילה ולתשמיש: ח (לה) בין נתפרקו בחל. פרוש, ולא מבציעא נתפרקו בשבת דמתיר, דמוכנין הן על גבי אביהן כי עיל שבתא, אלא אפלו בחל מתיר (לה) משום דאכתי פלי הוא, *שראי להתחבר עם הפלי, ועל כן מתיר לטלטלן (לו) אפלו מתפרק לצל, אפלו כשאין ראויין למלאכה אחרת כלל. וכל זה בדלתות הפלי דככסוי פלי חשובין, (לו) אבל בדלתות הבית או החלונות, אף על פי שראויין לאיזה תשמיש וככלי חשובין, מכל מקום פיון שלא הוכנו לכך אסורים בטלטול, (לז) דסתמן עומדין להתחבר עם הבית, ולכן אסור בין נתפרקו בחל ובין בשבת. ודלתות של לול תרנגולין (לט) כדלתות הבית חשובין גם לענין אסור טלטול. כתב המגן אברהם, פלים המקצים שנשברו בשבת, אף על גב דעכשו אין מקצים, אסורים, ורוצה לומר, כגון שהיה מקצה מחמת חסרון כוונתו, דכששֻׁבְּרָה שוב אין מקפיד שלא לעשות בהם שום תשמיש אחר, אם כן עכשו אינם מקצים, וכהאי גוונא, אפלו הכי אסורים

באר הלכה

לצורך גופו ומקומו אסור [וכן מצדד הפרי מגדים בכמה ראיות, עין שם]: *שְׁנֻשְׁבְּרָה בחל. עין משנה ברורה. ומכל מקום לדעת ה"ש אומרים בסיומן תצ"ה דגולד אסור בשבת, מחמירין אינה אחרונים [הב"ח וט"ו ואלוהי רבה] כששֻׁבְּרָה בשבת שלא לטלטל ברשות הרבים, מקום שאין מצויין פלים לכסות, עין שם טעמים, ולדעת המגן אברהם הנ"ל גם בחצר אסור לדעה זו, וכנ"ל. אך כל זה אם החרס היא קטנה שאין ראוי למלאכתו הראשונה כלל, אבל אם הוא ראוי כגון שברי ערבה לצוק לתוכן מקפה וכהאי גוונא וכנ"ל, זה לכלי עלמא לאו נולד הוא ומתיר לטלטל ברשות הרבים אפלו כששֻׁבְּרָה בשבת, כן מוכח בגמרא: * ואם ורקה וכו'. הינו, אפלו כשהיא עדין ראויה למלאכתו הראשונה, וראויה מלקטן סעיף י"ב גבי שרי מחצלות, דשם ראוי למלאכתו הראשונה, כראייתא בגמרא ואפלו הכי אסור כשצריך [ולא אמרינן דזה חשיב ככלי שלם, דשם אינו נעשה מקצה בוויקתו משום דבטלה דעתו, כדמוכח בתוספות דבור המתחיל מחצלת, עין שם]: * לאשפה. נראה דלאשפה לאו ורקא, שהוא הדין אם ורקה מפתח ביתו לרחוב, וארחתא דמלתא נקט, דאין צורך לירק לרחוב מקום הלוח בני אדם. ואפשר דאם הניחו אחורי הדלת גם כן בכלל אשפה הוא לענין טלטול, כמו לענין סמא, לדעת ר' יהושע ור' עקיבא בדרב כ"ט [אך הרמב"ם פסק שם כר' אליעזר, הפך ממה שפסק בפרוש המשנה דהלכה כר' יהושע], אך לפי מה שפרש רש"י שם דבור המתחיל ומקלי מטלגית, יש לדחות: * מבעוד יום. ואם המוצא אינו יודע אם נורקה צערב שבת או בשבת, אפשר דיש להקל, עין בחדושי ר' עקיבא איגר דלא בריא לה מלתא בזה. וכל זה אם הוא מוצאה באשפה, אבל אם הוא מוצאה ברשות הרבים או בכרמלית שלא במקום האשפה בודאי יש להקל. אחר, דשפא לא נורקה כלל מבית דלימא שבטלה בזה, רק שאחד שבר פלי במקום הזה, גם דשפא היום נורקה, וכן מוכח בגמרא בשפעה דרבא דשקל חספא ברשות הרבים לכפר בו מנעלה דרבא, ולא חשש שפא

עדין ראויה להדלקה מקרי פלי שמלאכתו לאסור. ומכאן מרגלא בפומא דאינשי דמותר לטלטל גר שלם של חלב או שעוה כדי שלא תפסד הנה, או לתנה לאינו יהודי שדיליקנה לעצמו, וטועין הן, שאינו מתיר לטלטל פלי שמלאכתו לאסור אלא כשצריך למקומה של הפלי, או שצריך הישראל לגופו של הפלי להשתמש בו דבר המתיר בשבת, כגון קורנס לפצע בו אגוזים, וכדלעיל בסעיף ג. ובספר מור וקציעה מחמיר דאפלו גר שלם ולצורך מקומו אסור לטלטל, שאין עליו שם פלי כולל, דלא חזי לאכילה ולתשמיש: ח (לה) בין נתפרקו בחל. פרוש, ולא מבציעא נתפרקו בשבת דמתיר, דמוכנין הן על גבי אביהן כי עיל שבתא, אלא אפלו בחל מתיר (לה) משום דאכתי פלי הוא, *שראי להתחבר עם הפלי, ועל כן מתיר לטלטלן (לו) אפלו מתפרק לצל, אפלו כשאין ראויין למלאכה אחרת כלל. וכל זה בדלתות הפלי דככסוי פלי חשובין, (לו) אבל בדלתות הבית או החלונות, אף על פי שראויין לאיזה תשמיש וככלי חשובין, מכל מקום פיון שלא הוכנו לכך אסורים בטלטול, (לז) דסתמן עומדין להתחבר עם הבית, ולכן אסור בין נתפרקו בחל ובין בשבת. ודלתות של לול תרנגולין (לט) כדלתות הבית חשובין גם לענין אסור טלטול. כתב המגן אברהם, פלים המקצים שנשברו בשבת, אף על גב דעכשו אין מקצים, אסורים, ורוצה לומר, כגון שהיה מקצה מחמת חסרון כוונתו, דכששֻׁבְּרָה שוב אין מקפיד שלא לעשות בהם שום תשמיש אחר, אם כן עכשו אינם מקצים, וכהאי גוונא, אפלו הכי אסורים

שער הציצין (כט) נקרא: (ל) רש"י: (לא) דרכי משה ומגן אברהם ותוספות שבת והגר"א, דלא כבית יוסף: (לב) מגן אברהם: (לג) תוספות שבת ומחצית השקל, והוכיח כן מתרומת הדשן, וכן כתב גם הגר"ו, ודלא כדמשמע בדרך חיים דגר שאינו שלם מקרי צרורות: (לד) מגן אברהם: (לה) ט"ו בשם התוספות: (לו) פרי מגדים: (לז) רמב"ם: (לח) ר' עקיבא איגר: (לט) אליה רבה בשם אגודה: ביצחק יקרא סעיף ה: שבטלה. ירק פלי חד פעמי - עין בהערה לסימן שי"ג ס"ק מ"ט. דמוקצה. הא דהוי מקצה לעני, הינו דוקא כשהעשיר בעליו ואינו חושב לתנו לעני. אבל כשהעני בעליו, אף לעשיר אינו מקצה, עין בס"ק נ"ב ובהערה שם. ס"ק ל"ה: שראוי. לכאורה דוקא שראוי להתחבר עם הפלי בלא מלאכה, אבל כפתור שגנזל מגדו וכדו', אף אם דעתו לתופרו אחר השבת, הואיל ואי אפשר להשתמש בו כמות שהוא, ואי אפשר לחברו בלא תפירה, הרי הוא מקצה. כן שמעתי מאדמו"ר וזלה"ה. ועיי' בשש"כ פט"ז הערה רכ"א, שאדמו"ר זלה"ה חלק בזה בין סוגי הפפתורים.

המשחק, או שהשתמש בו כדי ללמד צורת האותיות או לא הו"ל מוקצה.

פו. התיכת סבון אם היא מוקצה

שאלה: אם התיכת סבון דנקרא זיף דינה כמוקצה. תשובה: סבון זה הו"ל מוקצה דלית ליה שם כלי.

פז. אם דפי פירפומת לקניות הו"ל מוקצה

שאלה: אם עלון וניירות (סירקולער בלע"ז) המכריזין על קניות שונות דינם כמוקצה. תשובה: ניירות אלו הו"ל מוקצה ולית ליה שם כלי, אע"פ שרוצה להשתמש בניירות אלו, כגון לכסות הריצפה או להניח עליהם דבר. כיוון דדרך בני אדם הוא לזרוק ניירות אלו.

יז. איך דינים חשיבות דבר, לעניין כלי שיש עליו דבר המותר ודבר האסור שמותר לטלטלו אם המותר חשוב יותר

שאלה: דבר שבסיס לדבר האסור ולדבר המותר, דאזלינן בתר דבר החשוב (סימן ש"י סעיף ח'), האם דבר החשוב הוא לפי שוויון וערכו, או לא. למשל, מה דין סידור תפילה ומאה דולר, המונחין על גבי בסיס. תשובה: דבר החשוב לא דיינינן רק לפי שוויון, דוודאי באופן סידור וכסף יש לסידור חשיבות יותר מכסף. ואם יש לו משקפיים ומעות ע"ג בסיס, כיוון דצריך הוא למשקפיים מייד, הו"ל משקפיים כדבר חשוב לגבי מעות. ולא משנה כמה אלפי דולר מונחים כאן, כיוון דצריך עכשיו את המשקפיים יותר מהמעות. אכן אם יש לו עוד זוג משקפיים, ולא צריך משקפיים אלו כעת, חשיבי להו מעות כדבר החשוב. ואם היה לו כיכר והוון רב על הבסיס, אזלינן בתר הכיכר כיוון דצריך להאי כיכר בשבת.

יח. החזרת גלגל למקומו בשבת

שאלה: כשא גלגלים, וכן שאר כלים שיש להם גלגלים, אם מותר להחזיר גלגל שנשמט מכלים אלו בשבת

תשובה: אסור להחזיר גלגל זה שמא יתקע (סימן ש"ג סעיף ו'), אע"פ שאין מהודק ע"י ברגים, כיוון שיש לחשוש שמא יהיה רפוי ויבוא להדקו (ולפי זה כיוון שאסור משום שמא יתקע, יהיה הגלגל אסור בטלטול).

יט. קמלונים של בתי מפרח אם הם מוקצה

שאלה: ספרי מסחר וקטלוגים, שיש בהם תמונות ומחירים של חפצים וכלים שונים (למשל קטלוג חברת סירס) אם הם מוקצה בשבת. תשובה: ספרים אלו הו"ל מוקצה כיוון דמיוחדים למסחר. ואם משתמשים בהם בחול לשיבת קטנים עליהם, לא הוי מוקצה.

כ. טילטול כפתור שנפל מבגד

שאלה: כפתור שנשמט מבגד אם מותר לטלטלו, ואי נימא דמותר בטילטול האם דווקא הראויין לצור ע"פ צלוחיתו, או דכל כפתורים מותרים בטילטול דחשיב מוכן אגב הבגד.

תשובה: כל הכפתורים הו"ל מוקצה, דאין חזון בוה"ז לצור ע"פ צלוחיתו בכפתור, ול"ד לדין חזון דנתפרק (סימן ש"ח סעיף ח'), דבדלת אית ליה להחזיק איזה תשמיש. אכן אם יש לו איזה השתמשות בכפתור או לא הו"ל מוקצה.

כא. אם ציפורי שיר הן מוקצה

שאלה: צפורים קטנים שמצפצפין וקטנים משוקעמהם, האם דינו כמוקצה, דבתוס' שבת דף מ"ה ע"ב ד"ה הכא התיר הר"ר יוסף לטלטל אפרוח חי, ודח' לשחק בו תינוק. תשובה: כל בעלי חיים הו"ל מוקצה, אפי' כסוי שהתינוקות משחקין בהן - אלא א"כ הם מוחזקין לשעשועים (פעטס).

כב. אם מותר להזיז מאוורר כדי שלא ישיב עליו רוח

שאלה: מאוורר (וענטילאטור) שפועל לכוח או בחדר ומגשבת הרוח עליו, האם מותר לסלקו לצד או כדי שלא יגשב עליו, אם הו"ל בגדר טילטול דצורך ומקומו.

תשובה: מותר לטלטל דחשיב כדי לצורך גמ.

כג. טילטול נייר חלק לצורך גופו ומקומו

שאלה: אם מותר לטלטל נייר חלק לצורך גמ ומקומו. תשובה: אסורין בטילטול דנייר חלק לא חשיב ליה מ'ל'.

כד. אם כלי שאסור לפותחו בשבת הווי מוקצה

שאלה: כקבוק או קופסת שימורים הסגורים והפותחין בשבת, אם דינם כמוקצה. תשובה: לא הו"ל מוקצה כיוון דיכול לומר לה'.

שיפתחנו עבורו (וראה מש"כ באג"מ אורח חיים ה"ב ק"ט סעיף ה'), שבפתחו נכרי לצורך ישראל אסור בצי"ע. ואולי כוונתו שכיוון שאם יהיה צורך גדול חל' לנכרי לפתח הקופסא, לכן לא הווי מוקצה. ובעל פה שכיוון שיש פוסקים המתירים לפתוח, הווי רק ספק דרבנן ומותר.)

כה. אם צריך לכפות כפתור של שעון אלקטרוני בשבת

שאלה: שעון אלקטרוני אשר מראה את השעה בלא לחיצת כפתור, אם מותר לטלטלו בשבת. תשובה: יש לשים כסוי או איזה היכר על כפתור השעון.

תשובה: מותר לכ' הכפתור. דכל דין היכו דוקא באש עצמו, מחמ' דהא אש ממש, לא נאנ' או היכר על כפתורי חמ' יסא ללחוץ בכפתור נ' הכפתור.

כו. כגדים שהיו לחינ

שאלה: בגדים ש' שבת ותלאן על חבל כו' אם מותר להורידן בשבת ראויין להתייבש בשבת תשובה: אם בש' ראויין כוודאי לגמור ו' אדם (ביצה כ"ו ע"א) ו' במח בגדים רטובים, ו' על בגדים אלו, אע"פ דיום כגמרו בידי אדם,

כז. משחקי ילדי

שאלה: משחקי י' מלקי פלאסטיק או ומצ"צ סותרים, אם הו' תשובה: אין ליתן בנין וסתירה, אכן אי משתמשים בו בעצמן.

כח. טלטול פמוט

שאלה: אם מותר' אם לא הדליקו בו בא' סימן ש"ח סעיף כ"ג מצ' ע"פ ומקטנו, ולא הזכרו' שלי"א.)

תשובה: הו"ל כ' לטלטלו לצורך גופו ומ' כ"ג. פמוט הקשוי מ'.

שאלה: הראיתי ל' לשני פרקים, ומתחבריי' בלע"ז, אם דינו כמנו' ואסור לטלטלו.

תשובה: מותר ל' הישב כמנוחה של פרק.

והוא מיוחד נ"כ למלאכה היחיד (ו), אצל שלא צעורך כסף אסור למשלש שום כ"כ בשבת (כ), ומ"מ מותר לישא חסבין אצלו אף כשהולך לביהמ"ד במקום שיש שם עירוב אע"פ שאינו צריך שם לסבין, כיון שיצטרך לו אח"כ בו כיום והוא נושאן אצלו כרי שיהי' מוכן לו בשעתו הרי זה משלש צעורך (ו) :

(ג) ספרים שמותר לקרות בהם מותר למשלשם אפילו שללא צעורך כסף (ו) :

(ד) כ"כ דבר שיש ענין תורה כל"י אפילו אם הוא נדוף וכבר הדבקה מותר למשלש (ח) והוא הדין לאבן נדולה או קורה נדולה אפי' מושלשת ב"י בני אדם אם יש תורה כ"י עליהם כמו :

שוחבאר דהל"ן סי ק"י מותר למשלשם (ט) :

(ה) מותר למשלש מניפה כ"י דהב"ח בה הוכיחם מפני שכ"י היא, רק שיזהר שלא יהרנו זכוכ (ו), וכן ענה שנתחד

ברי השאלה

בקטנים שקורין שאשיין אחר, אבל הנדולים שקורין ויואנד אחר אסור לשלש ואפילו אותו כלי שעות הצומדין בחיבה על הקרקע יש להחמיר במשלש אם לא לצורך מקום, ואם עמד המורה שעות מלכת מותר ג"כ במשלש כ"כ בנימו, שכנסו מנ"ש ב' מנורה הסהולה, ודוקא אם פסק ללכת מפני שנגזר וכן עריכתו אבל אם פסק הליכתו מחמת איזה קלקיל מצד המני"ש דהיי מוקצה במשלש גופו שאין ראוי לשום תשיש או דהיי מוקצה מחמת חסרון כו"ס, ואסור במשלש בכל ענין, ויש להסתפק במורה שעות קטנים הצומדין על הארון, שהם מושלשים, במקום למקום, אבל אינם ראויים לישא אותם בכ"ס, אם מותרים במשלש, דהפסיג בג"א סו"ס' ש"ח ל' טעם היחיד שלשול המורה שעות לטי שהיא תכשיט, וזה שייך דוקא במנ"ש שאדם לובשו, ולא כאלו שאינם גלגשים, מיה לצורך גופו ומקומו וראי שרי' (ז) שם ל"א (ז) שם י"ז, ומבואר ש"כ דאפילו נוסח וקצרות סבין ליהתי וכיצא בהם אסור למשלש שלא לצורך כלל, וזה דלא כמי"ש תב"ט סק"י להתייב בנוסח וקצרות, ועי' במשנ"ב שגם מהרמב"ם משמע לאיסור (ו) שם י"ח (ו) שם י"ז ופשוט דה"ה למלבושים ותכשיטין שמתירם במשלש אפי' שלא לצורך כמו ספרים וכן עמא דבר, אבל כל כהם שאסור לעיין בו בשבת כמו שנתבאר לעיל כס"י ק"ז אם הוא חשוב בעיניו ומקפיד להשתמש בו לצורך ע"פ צלוחתו וכיצא בה אסור למשלש אפילו לצורך מקומו שרי' אינו ראוי לכלום בשבת (ס"י) ש"ז כ"ח (ח) אם מלאכתו להיתר מותר במשלש גם לצורך עצמו, ואם מלאכתו לאיסור מותר לצורך גופו ומקומו (ט) שם

(כז) ישל מחריין לקרות ספרי תכמות וספרי רפואות מפני שדבר תכמות אינו מחתלק בשפרי הדיעות וכן נהגין להקפ" (מ"ז):

(כח) מותר להרהר בעסקין אפי' האיד לעשות מלאכות נמורות אחר השבת, אבל אם יש לו מתוך ההרהור שדלת ה"כ או נדנדו דאנה אסור, ומשום עונג שבת מצוה שלא להרהר כסף בעסקין אלא יהא בעיניו כאילו כ"כ מלאכתו עשויה ואין לו עונג נדנדו מזה (מ"ט) :

כי ק"ח, דין מוקצה בכ"ס, וכו' י"ט מעיפוס.

(א) אסרו חכמים למשלש מקצה דברים בדרך שהוא עושה כחול (ב) ושלשה מני מוקצה בכ"ס הם מוקצה מחמת איסור, מוקצה מחמת מיאום, מוקצה מחמת חסרון כו"ס (ג), והבאר דינם בפרשות דהל"ן :

(ב) כ"כ שמלאכות דהיתר, דהיינו שהוא מיוחד לחטוש המותר בשבת כגון כוס וקערה, מותר למשלש אפילו לצורך הכ"י עצמו שלא יגנב או שלא ישבר (ג), וכן כ"כ שמלאכות דאיסור ולהיתר מותר למשלש אפילו לצורך הכ"י עצמו, הו"א י"א

ברי השאלה

מינות וכסירה ר"ל ואף בחול אסור לקרומן ואפילו מי שרוצה לקרות רק החידושים מהעולם שהם מביאים נ"כ יש לאסור דלמא ימסך לקרות דברי החשק או המנינות, והדברים ק"ז כמה שאסרו קריאת חידושים בשבת שמא יעייין גם בדברי תמי"ם כנו"ל, שהאסור הוא משום דעבר על ממצוא חספן, כשי"כ במקום שיש לחוש שימסך לעיין בדברי חשק וליצנות שאסור משום מושב לזים ושובל משום אל חסנו אל האלילים ומגור יצה"ר בעצמו כמבואר בשו"ע סי' ש"ז הני"ל ועוד יותר יש לחוש שיבוא לעיין בהמאמרים שלהם שבהרבה מהם נמצאו דברי מינות והמלאצות מההורד"ק ומחז"ל בודאי יש לאסור הקריאה בעתותיהם, ומכשי"כ לקנותם במחיר כסף שבה מחזיקים ידי המדעיסים מחטיגיה, הריב"ם רח"ל, והרבה נכסילים בזה כי אונם שמים על לב גודל האיסור ושומר נפשו ירחק כי רבים חללים המילין העתונים החששים, ודי בזה למבין (מ"ל) שם ל"א (מ"ז) סי' כ"א :

(ה) והטעם מבואר כס"י ש"ח א' (כ) שם ז' (ג) שם ז' (ג) שם ז' (ג) ולענין שלשול מירה שעות שקורין זיינער, עי' בשפ"ח סק"ה משי"כ בזה, וכי המשנ"ב שיש להחיל קטנים

הלכות שבת סימן שח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק סח]

אחת מפרכותיה⁹² וכי, יתקע הקהל לשם בחוק לחברה⁹³.

92) אכן, כיון שראויה הכירה לשימוש בלא רגל, דעת הגרש"ז אויערבך (שלמי יהודה פ"ד ס"ק כז) שדינה ככלי שמלאכתו לאיסור, ולא כמוקצה מחמת גופו, וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פניו ס"ק א) לגבי ספסל.

93) אמנם, לענין דלתות הכלים שהתפרקו בשבת, כתב השו"ע לעיל (ס"ח) שמותר לטלטלן. ובטעם הדבר כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק לב אות ב-ג, כתי"י), שהכלים ראוים לשימוש בקלות אף בלא דלתותיהם, מה שאין כן בכירה שנשמטה ממנה הרגל, שאינה ראויה לשימוש בקלות באופן זה.

מטעם זה, משקפיים שנפלה מהם ידית אחת, דעת הגרש"ז אויערבך (שלמי יהודה פ"ד ס"ק כז) שמוקצה הם, כיון שיש לחוש שיתקנם בשבת, שהרי אינם ראוים לשימוש אלא בדוחק, הינם ככירה שנשמטה ממנה הרגל, [והביא ראיה לדבר, ממה שביאר רבינו חננאל (שבת קלח, ב) שמדובר בכירה בעלת ארבע רגלים, שאף לאחר שנשמטה רגלה נשארו לה שלש רגלים וראויה היא לשימוש, ומכל מקום אסור לטלטלה, מפני שאינה ראויה אלא לשימוש רחוק].

ומטאטא שהתפרק, ויצא המקל מהמברשת בשבת, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם סוף ס"ק א) שמותר לטלטל את המברשת, כיון שראויה היא לשימוש, ואין חשש שמא יתקע בה את המקל, אך את המקל, שאין מצוי שמשתמשים בו בנפרד, אסור לטלטל.

ועגלת ילדים שהתפרק ממנה גלגל, דעת הגרש"ז אויערבך והגר"י אלישיב (שלמי יהודה פ"ג ס"ק לג) שאסור לטלטלה. ואף אם התרופף הגלגל, ועדיין אפשר להסיע את העגלה על ידו, דעת הגר"י אלישיב (שם ס"ק לד) שאסור לטלטלה, שמא יתקנה בשבת.

[משנ"ב ס"ק טט]

ואין פאן אותו הקהל ללל⁹⁴.

94) וכן משקפיים שנפלה מהם הידית, ואבד הבורג, דעת הגר"י אלישיב (שלמי יהודה פ"ד ס"ק נ) שאם ראוים המשקפיים לשימוש [אף על ידי הדחק], אין דינם כמוקצה, שאף על גב שיכול לתקנם על ידי חוט ברזל או סיכה, הואיל ואין תיקון זה אסור אלא מדרבנן, לא גזרו איסור לטלטל באופן זה.

[משנ"ב ס"ק ע]

וקני תורת קלי עליה⁹⁵.

95) ולבנים בומנינו, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה ס"י מ אות ג) שלכאורה דינן כמוקצה, כיון שסתם לבנים הנשארות לאחר הבניה אינן עומדות לסמוך עליהן או להשתמש בהן שאר שימושי היתר, וכן מבואר בערוך השלחן (סל"ח). וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פניו ס"ק ב), שדין הלבנים תלוי בשימוש שעושים בהן בכל מקום ובכל זמן.

[ביה"ל ד"ה דאסור]

וקמילא דפתר אז לסמכו על ספסל אחר⁹⁶.

96) וכן עגלת ילדים שהתפרק ממנה גלגל ברחוב, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ג פניו ס"ק א) שלפי דברי הביה"ל, אם לא הפסיק מהליכו, מותר לו להמשיך ולהוליכה לביתו, מפני שדינה ככלי שמלאכתו לאיסור, והרי מבואר בשו"ע לעיל (ס"ג) שאם לקח כלי שמלאכתו לאיסור ועודו בידו, מותר לו להמשיך לטלטלו לכל מקום שירצה. [ובאופן שאין היתר להוליכה, דעתו (שם), שמותר לומר לגוי להכניסה למקום המשתמר, מפני שהוא שבות דשבות' במקום הפסד]. מאידך, הגרש"ז אויערבך צידד (שולחן שלמה ס"ק מד) שאסור להמשיך לטלטל את העגלה לאחר שהתפרק הגלגל, מפני שיש לחוש שמא יתקנה.

וכו כו קנה לש

כלי ואם תתני

ה אפלו (סח)

שכן שמים

(תרומה הדסן ס"ה)

ניס הקהל לשם

כן אלא (עג) ל

להנין (עז) ו

ד' אמות, וקב"י

ס"ק סג

סמך אותו על סמך

קרא דקמן, פקדו

לפי שרי, קמ"י

פחלת של סמך

כ"ש סימן תא, ו

לכלי עלמא

א יחיו שם, רמ"ז

משום כבוד ה

וערב' שבת, ונ

למקח להטפיה

דמגו האתקצי

א"תקצי, א"תקצי

לא מטלטל על

המקל

ה' פלי, וקנה ל

זנת כלי טלטל

כר נשחמש בו

ם ליחודי קני

זת עליהן, ש

חד לאתה

הקלי, דקני

כה פפטיש, או

ה' הרגלים: (ס

אכל אם נש

לקמה אפלו

רגל, אין אסור

זלטל, פשיטא

הנינו (ט)

זה אפלו ק

ז לעולם רפי

למזגא עליה

וקמר לטלטל

ז"ן קזה. כתב

זלו לצרך (ט

ז (עז) קרן

זן דנראה לפ

הצד סמך ו

ידוקא אם לא

לדעת התנא

לכלי עלמא

דין היא רא

לש"מט הפנתת כלי טלטול הקנה עמ"י⁹⁷.

אופן שמטלטל את המוקצה מן הצד, דהיינו באופן עקיף על ידי

דבר אחר, מבואר בשו"ע לקמן (ס"י שיא ס"ח) שלא הותר

ל' אלא לצורך דבר המותר.

